

Manifest pro knihovny poskytující služby osobám s poruchami čtení tištěného textu

Pro zlepšení a prosazení přístupnosti knihovnických a informačních služeb osobám se zrakovým postižením a jinými poruchami čtení tištěného textu (v originále „print disabilities“).

Nedostatečný přístup k informacím představuje pro osoby s poruchami čtení největší překážku v tom, aby se mohly plně a efektivně zapojit do všech oblastí života společnosti.

Úmluva Spojených národů o právech osob se zdravotním postižením (zejména články 9, 21 a 24) uvádí, že lidé s poruchami čtení mají právo na rovný přístup ke knihám, znalostem a informacím ve stejném čase, za stejných nákladů a ve stejné kvalitě jako kdokoli jiný.

Ve světě je 161 milión lidí nevidomých a slabozrakých a tento počet vzrůstá. Existuje dokonce ještě větší počet lidí s jinými poruchami čtení tištěného textu, kteří nejsou schopni efektivně číst tištěný text kvůli zdravotnímu postižení, kognitivním a vývojovým poruchám nebo poruchám učení.

Dohromady to představuje velmi vysoký počet lidí, kteří nemohou číst běžnou knihu, časopis nebo webovou stránku. Této cílové skupině je přístupných méně než 5 % veškerých zveřejněných materiálů a údajně méně než 20 % webových stránek.

Knihovny jsou bránou místní komunity k informacím, znalostem i volnému času a jejich služby musí být přístupné pro všechny. Nezbytnými partnery při rozvoji těchto inkluzivních informačních služeb a služeb pro volnočasové čtení jsou poskytovatelé obsahu a technologií měli by při tom vhodně využít rostoucí možnosti digitálního publikování a doručování.

Ustanovení

Mezinárodní federace knihovnických sdružení a institucí (IFLA) prosazuje právo lidí s poruchami čtení tištěného textu na rovný přístup ke všem knihovnickým a informačním službám a podporuje mezinárodní a územní právní předpisy bojující proti diskriminaci osob s postižením.

1. IFLA doporučuje, aby všechny knihovny a provozovatelé informačních služeb jako součást svých základních služeb zavedli služby, sbírky, vybavení a zařízení, jež pomohou jednotlivým uživatelům s poruchami čtení tištěného textu v přístupu a využití zdrojů, které naplňují jejich speciální informační potřeby.
2. IFLA vyzývá provozovatele knihovnických a informačních služeb, aby plánování, rozvoj a průběžné poskytování služeb konzultovali s osobami s postižením a skupinami, které je zastupují.
3. IFLA uznává, že nejlepší služby jsou poskytovány profesionálními pracovníky, kteří znají potřeby a vhodné služby pro lidi s poruchami čtení tištěného textu, proto IFLA vyzývá knihovny a poskytovatele knihovnických a informačních služeb, aby zajistili, že personál bude odpovídajícím způsobem vyškolen a bude schopen pracovat s lidmi s postižením, a aby podporovali programy pro celoživotní profesní vzdělávání i formální studijní programy informační vědy a knihovnictví, které napomohou posilování rovných knihovnických a informačních služeb lidem s poruchami čtení tištěného textu.
4. IFLA podporuje úsilí o zlepšování přístupu ke zdrojům pro osoby s poruchami čtení tištěného textu prostřednictvím dohod o službách, odkazování a sdílení zdrojů mezi knihovnami a informačními pracovišti; a rovněž mezi těmito a dalšími organizacemi, jež se specializují na služby zaměřené na lidi s poruchami čtení tištěného textu.
5. Proto IFLA nabádá k založení a rozvoji mezinárodní sítě knihoven přístupných materiálů.
6. IFLA podporuje úsilí k zajištění toho, aby právní předpisy autorského práva umožňovaly rovný přístup lidem s poruchami čtení tištěného textu k informacím ze všech knihoven a od všech provozovatelů informačních služeb.
7. Kromě respektování zákonných požadavků, IFLA vyzývá k dodržování obecných zásad designu, metodik a standardů vedoucích k zajištění toho, že knihovnické a informační služby,

sbírky, technologie, vybavení a zařízení budou odpovídat rozpoznáním potřebám uživatelů s poruchami čtení tištěného textu.

Uvádění do praxe

Pro uvedení ustanovení obsažených v tomto dokumentu do praxe IFLA nabádá:

- Ty, kteří rozhodují na mezinárodní, národní a místní úrovni, aby průběžně rozvíjeli a uskutečňovali plány činností knihovnických a informačních služeb pro osoby s poruchami čtení tištěného textu.
- Ty, kteří rozhodují na mezinárodní, národní a místní úrovni aby do plánů své činnosti zahrnuli mechanismy pro (sebe)monitorování pokroku učiněného při uvádění těchto plánů do praxe
- všechny financující orgány, aby zajišťovali odpovídající finanční zdroje pro pracoviště knihovnických a informačních služeb pro osoby s poruchami čtení tištěného textu.

Schváleno Řídícím výborem IFLA, v Haagu, Nizozemsko, dne 4. dubna 2012.

Překlad:

Zdeněk Matušík

Eva Cerniňáková